

HEEL de MENS

Paper over de waarde van de fenomenologie voor het 'helen' van de mens

Conclusie

Onze waarnemingen hebben veel waarde als we ze benutten in de zorgverlening. Er zit veel *tacit knowledge* in die aanvullend is op de natuurwetenschappelijke kennis. Waarnemen begint bij onszelf kennen; als mens en in onze rol als professional. Het vraagt een continu proces van bewustzijn van dynamieken in onszelf, de ander en in de interactie. Wanneer fenomenologisch waarnemen de ruimte krijgt met hulp van het samen 'handelen', kan er een nieuw beeld ontstaan van een patiënt. Op die manier kan de zorgverlening beter aansluiten en heel de mens worden ingesloten. Dat is goed voor de patiënt en voor de professionals.

De potentie van onze waarnemingen is enorm. Het bevat de sleutel tot zelfheling die ieder mens in zich draagt. Dat vermogen kunnen we voor onszelf inzetten en ook in de zorg voor anderen benutten. Te vaak houden we ons in en beteugelen we onszelf. Door uiteenlopende omstandigheden raken we de verbinding met ons innerlijk 'weten' - tijdelijk - kwijt. Als mens en als professional. Soms maakt ons dat letterlijk en figuurlijk ziek.

Als we ons waarnemingsvermogen blijven ontwikkelen kunnen we als professional vanuit gepaste zelfzorg en bewustwording omtrent ons menszijn in iedere 'caring encounter' onszelf laten zien. Daarmee kan de ander (bijvoorbeeld de patiënt, cliënt of bewoner) ook verschijnen met alles wat ertoe doet. In het insluiten wat er allemaal 'is' en meekomt ontsluiten we een potentieel aan 'weten' dat van waarde is in de zorgsector. Het gaat om een ander 'weten' dat complementair is aan wat er vanuit de protocollen en wetenschappelijke standaarden noodzakelijk is.

Het is helder dat er nog veel potentieel te ontwikkelen is om als professional vanuit een overgave aan 'de geleefde ervaring' die in het moment zich openbaart, weer glimpen op te vangen van wat zich ter plekke aandient. In het aanschouwen van de ander waar we altijd al vanuit 'onze oorsprong in de zorg' mee in relatie zijn (fenomenoloog Heidegger) kunnen we concluderen dat alles er al is. Wat er 'is' komt met de fenomenen die we aanschouwen mee en is waar te nemen in ons lijf. Het ontsluiten van onze impliciete en belichaamde kennis verloopt via het waarnemen. Ook in de zorgsector is voldoende bedding te organiseren om daar meer gebruik van te maken.

Via het 'handelen' van filosoof Hannah Arendt kunnen we in organisaties met elkaar uitwisselen en in gesprek gaan over wat er - o.a. in vastgelopen situaties - aan waarnemingen te delen is. In die verhandeling ontspruit zich het begin van de heling die in het oude al aanwezig is en met de komst van het nieuwe, wakker gekust wil worden. In het handelen zit het beginnen met het nieuwe (de nataliteit). Dat hangt gelijktijdig samen met 'iets' wat eindigt/sterft. Het gaat er om ons tot beide uitersten te verhouden; dat biedt mogelijkheden in iedere 'caring encounter'. Dit geldt zowel voor de zorgprofessional op bijvoorbeeld de werkvloer in een verpleeghuis net als voor een systemisch begeleider. Als we daar ècht mee kunnen 'zijn' in het handelen, dragen waarnemingen bij aan 'heel de mens'.

Voor het 'helen' van de mens is een verkenning van de waardigheid van ons menszijn van belang. Daar heb ik via diverse fenomenologen allerlei facetten van aangereikt in mijn paper. Die kan je benutten in jouw (nieuwe) repertoire; als mens en als professional.

Het nieuwe dat geboren wil worden is inherent aan ons menszijn en hoort bij heling. Die pulserende beweging van energie is ervaarbaar in ieder van ons. Dat helpen ontsluiten is waar het voor mij over gaat. Als we ons niet langer inhouden, kan de levensenergie stromen. Die van onszelf, onze collega zorgprofessionals en die van de patiënt. Daar wordt iedereen heler van.

Mei 2024

Auteur: Anke Tijtsma, Buro AanZet